

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 września 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 28 lipca 2021 roku odmówił P. G. prawa do emerytury z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu wskazano, że Zakład odmówił przyznania emerytury wraz z rekompensatą, ponieważ stanowisko pracy zajmowane przez ubezpieczonego w okresie zatrudnienia od dnia 4 marca 1992 roku do dnia 19 grudnia 2003 roku i od dnia 5 stycznia 2004 roku do dnia 17 grudnia 2004 roku nie pokrywa się z wykazem zawartym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43).

(decyzja – k. 12 plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniósł P. G., wnosząc o ustalenie prawa do rekompensaty poprzez uznanie, że pracował w szczególnych warunkach w okresie od dnia

4 marca 1992 roku do dnia 19 grudnia 2003 roku w Zakładach (...). W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w świadectwie pracy potwierdzającym w/w okres jego zatrudnienia omyłkowo wpisano że zajmował kierownicze stanowisko. Tymczasem wnioskodawca został przyjęty do w/w zakładu w charakterze pomocy w wydziale na oddziale produkcyjnym, gdzie obowiązywały szkodliwe warunki pracy. Na potwierdzenie wskazanych okoliczności do odwołania od w/w decyzji ZUS skarżący załączył legitymację ubezpieczeniową, dookreślając jednocześnie, że na stanowisku kierowniczym pracował dopiero od dnia 5 stycznia 2004 roku.

(odwołanie – k. 3-3 verte)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu przywołał tożsamą argumentację, co w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 5-6)

Na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2022 roku wnioskodawca poparł odwołanie, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 4 kwietnia 2022 roku e-protokół (...):35:40 – 00:37:39 – płyta CD – k. 55)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

P. G. urodził się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

W dniu 28 lipca 2021 roku wnioskodawca złożył do ZUS wniosek o emeryturę wraz z rekompensatą.

(wniosek – k. 1-3 verte plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 7 września 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. po rozpatrzeniu w/w wniosku przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia 27 sierpnia 2021 roku, tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej

wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 264344,61 zł

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 609881,28 zł

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 204,30 m-cy

- wyliczona kwota emerytury wynosi 4279,13 zł

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej:

$((...),61 + (...),28) / 204,30 = 4279,13 \text{ zł.}$

Od 01-10-2021 obliczona emerytura brutto wynosi 4279,13 zł.

Wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 3542,01 zł.

(decyzja – k. 9-11 plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 7 września 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. wydał zaskarżoną decyzję odmawiającą skarżącemu prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach/szczególnym charakterze z uwagi na nieudowodnienie według stanu na dzień 1 stycznia 2009 roku odpowiednio co najmniej 15 lat prac w tego rodzaju warunkach.

(decyzja – k. 12 plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Do stażu pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy zaliczono okresy: od dnia 17 kwietnia 1978 roku do dnia 30 września 1979 roku, od dnia 1 października 1979 roku do dnia 30 września 1990 roku. Łącznie 13 lat, 4 miesiące, 28 dni.

(pismo – k. 28-29 plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Z wystawionego przez Zakłady (...) świadectwa pracy z dnia 17 grudnia 2003 roku wynika, że P. G. zatrudniony był w w/w zakładzie w okresie od dnia 4 marca 1992 roku do dnia 19 grudnia 2003 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach: mistrza farbiarni, kierownika farbiarni.

(świadectwo pracy – k. 17 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Zgodnie z wystawionym w dniu 5 marca 2004 roku świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez Zakłady (...), skarżący będąc zatrudniony w w/w okresie wskazanym w świadectwie pracy, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace jako mistrz farbiarni, kierownik farbiarni – Dział XIV, Prace różne, poz. 24 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 na stanowisku kierownik farbiarni wymienionym w wykazie A dziale XIV poz. 24 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 4 do zarządzenia Ministra Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnie trudnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

(świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach – k. 19 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Skarżący została przyjęty do pracy w Zakładach (...) na stanowisko pomoc w wydziale produkcyjnym i był przyuczany na stanowisko barwiarza

(4 marca 1992 roku). Skarżący pracował na jedną zmianę i uczył się, w jaki sposób przygotowywać barwniki, obsługiwać maszyny, zaznajamiał się z pracą na farbiarni. Wnioskodawca sam obsługiwał barwiarki ciśnieniowe

pasmowe (2 maszyny kupione z B.) – do jego obowiązków należało pobranie, a następnie rozpuszczenie barwnika, uruchomienie programu, który regulował temperaturę, załadowanie tkanin i ich barwienie zgodnie z kolorem. B. znajdowały się na głównej sali farbiarni, gdzie były też pralnice i inne urządzenia, które zanieczyszczały pomieszczenia – panował hałas i opary z chemikaliów.

Z dniem 1 stycznia 1994 roku skarżącemu zostały powierzone obowiązki mistrza farbiarni. Ubezpieczonemu podlegało około 12-15 osób. Jako mistrz wnioskodawca pracował w trybie zmianowym. Do jego obowiązków należał: nadzór nad przebiegiem procesów technologicznych na maszynach, w tym nad nawijaniem tkanin, wypisywanie w kantorku recept dla barwiarzy, sprawdzanie chemii, barwników. Wnioskodawca przygotowywał także dokumenty dla barwiarzy, po to, aby wiedzieli w jaki sposób mają barwić tkaninę. W tym celu przygotowywane były plany produkcyjne. Odwołujący jako osoba odpowiedzialna za farbowanie cały czas sprawdzał kolory i wybarwianie. Powyższe czynności ubezpieczony wykonywał na sali bezpośrednio przy maszynach.

Z dniem 1 listopada 1997 roku skarżącemu zostały powierzone obowiązki kierownika zmiany, wówczas do jego zadań należał nadzór nad wszystkimi działami i zmianami tj. apreturą, farbiarnią, drukarnią, kuchnią farb, pralnic, brakarni. Wnioskodawca chodził po oddziałach i kontrolował, w jaki sposób inni pracownicy pracowali, jakie były problemy, wyjaśniał sprawy z oddziałami. Skarżący cały czas przebywał na oddziałach produkcyjnych.

Obowiązki na powyższych stanowiskach tj. pomoc w wydziale produkcyjnym, mistrza farbiarni, kierownika zmiany wykonywał po 8 godzin dziennie.

(umowy o pracę w aktach osobowo– płacowych (koperta) - k. 31, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2022 roku e-protokół (...):33:17 – 00:35:40 – płyta CD – k. 55 w związku z rozprawą z dnia 21 marca 2022 roku e-protokół (...):01:23 – 00:34:10 – płyta CD – k. 52, zeznania świadka A. J. na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2022 roku e-protokół (...):04:01 – 00:21:55 – płyta CD – k. 55, zeznania świadka S. K. na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2022 roku e-protokół (...):21:55 – 00:32:57 – płyta CD – k. 55)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy i aktach organu rentowego, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała, a i Sąd nie znalazł powodów by czynić to z urzędu, a nadto opierając się na zeznaniach złożonych przez wnioskodawcę oraz powołanych w sprawie świadków, jak również na zachowanej dokumentacji osobowo- płacowej wnioskodawcy dotyczącej jego zatrudnienia w Zakładach (...). Zeznania wnioskodawcy oraz powołanych świadków nie budzą wątpliwości tutejszego sądu przy ocenie ich wiarygodności, nie są wzajemnie ze sobą ani z treścią załączonych do akt sprawy dokumentów sprzeczne, wzajemnie ze sobą korespondują. Świadkowie pracowali z wnioskodawcą w spornym czasie bezpośrednio z nim, tym samym nie można oceniać ich zeznań jako opartych na przypuszczeniach lub relacjach innych osób.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,

2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

Bezspornym jest w rozpoznawanej sprawie, że wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2021.0.291 t.j.), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym

stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednakże posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r. sygn. III AUa 3113/08, opubl. LEX nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 r. sygn. III AUa 466/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 r. sygn. III AUa 795/08, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60). Jednocześnie w judykaturze ugruntowane jest stanowisko, iż regulacja § 2 statuująca ograniczenia dowodowe nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym nawet zeznaniami świadków (por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 r. III UZP 5/85; uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84; wyrok Sądu Najwyższego z 30 marca 2000 r. II UKN 446/99, opubl. OSNAPiUS 2001, Nr 18, poz. 562).

W przedmiotowej sprawie wnioskodawca stał na stanowisku, iż legitymuje się stażem pracy w szczególnych warunkach wynoszącym więcej niż 15 lat, albowiem taką pracę wykonywał także będąc zatrudnionym w Zakładach (...) w okresie od dnia 4 marca 1992 roku do dnia 19 grudnia 2003 roku.

Z kolei organ rentowy w zaskarżonej decyzji wskazał, że skoro stanowisko pracy zajmowane przez ubezpieczonego w okresie zatrudnienia w Zakładach (...) od dnia 4 marca 1992 roku do dnia 19 grudnia 2003 roku i od dnia 5 stycznia 2004 roku do dnia 17 grudnia 2004 roku nie pokrywa się z wykazem zawartym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) to prawo do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze mu nie przysługuje.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na okoliczność rodzaju i charakteru wykonywanych przez wnioskodawcę czynności przeprowadził postępowanie dowodowe obejmujące analizę złożonej do akt sprawy dokumentacji pracowniczej z okresu pracy wnioskodawcy w Zakładach (...), zeznań zgłoszonych w sprawie świadków i wnioskodawcy.

Poza sporem było, że wnioskodawca bezspornie wykazał staż pracy w warunkach szczególnych w ilości 13 lat, 4 miesiące, 28 dni.

Szczegółowa analiza przedłożonej dokumentacji pracowniczej (w szczególności umów o pracę) wykazała, że w objętym sporem okresie wnioskodawca kolejno zajmował następujące stanowiska: od dnia 4 marca 1992 roku - pomoc w wydziale produkcyjnym, od dnia 1 stycznia 1994 roku - mistrz farbiarni, od dnia 1 listopada 1997 roku - kierownik zmiany. Zgodnie z świadectwem pracy z dnia 17 grudnia 2003 roku w okresie zatrudnienia od dnia 4 marca 1992 roku do dnia 19 grudnia 2003 roku wnioskodawca zajmował stanowiska: mistrza farbiarni, kierownika farbiarni. Pracodawca za sporny okres wystawił świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym zaświadczył, że w czasie tym wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace mistrza farbiarni,

kierownik farbiarni – Dział XIV, Prace różne, poz. 24 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 na stanowisku kierownik farbiarni wymienionym w wykazie A dziale XIV poz. 24 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 4 do zarządzenia Ministra Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnie trudnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

Na podstawie zeznań wnioskodawcy i świadków Sąd ustalił, że przebieg pracy zawodowej wnioskodawcy koreluje z treścią zachowanej dokumentacji osobowej. Początkowo wnioskodawca w Zakładach (...) zajmował stanowisko pomoc w wydziale produkcyjnym i był przyuczony na stanowisko barwiarza. Wówczas pracował na jedną zmianę (8 godzin dziennie) i zaznajamiał się z pracą w farbiarni. Uczył się przygotowywania barwników, obsługiwanie maszyn (barwiarek ciśnieniowo pasmowych kupionych z B.). Te maszyny znajdowały się na głównej sali farbiarni, gdzie były też pralnie i inne urządzenia, które zanieczyszczały pomieszczenia. Panował hałas, a w powietrzu unosiły się opary z chemikaliów.

W istocie co należy podkreślić, wykaz resortowy nie wskazuje na stanowisko pomoc w wydziale produkcyjnym, jednak w ocenie Sądu z uwagi na podanie przez świadków oraz wnioskodawcę zakresu i charakteru tego stanowiska, nie ma przeszkód by zaliczyć do prac w warunkach szczególnych prace wykonywane przez wnioskodawcę od dnia 4 marca 1992 roku do dnia 31 grudnia 1993 roku do stanowiska pomocnika barwiarza w oddziale produkcyjnym, która to została wyszczególniona w Dziale VII poz. 4 punkt 46 wykazu A stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego. Na marginesie należy także zauważyć, że do prac w warunkach szczególnych zaliczane są prace na stanowisku barwiarza (Dział VII poz. 4 punkt 21 wykazu A stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia).

Z kolei z dniem 1 stycznia 1994 roku skarżącemu zostały powierzone w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązki mistrza farbiarni. Jako mistrz wnioskodawca pracował w trybie zmianowym i zajmował się nadzorem nad przebiegiem procesów technologicznych na maszynach, wypisywał w kantorku recepty dla barwiarzy, przygotowywał dla nich stosowne dokumenty. Odwołujący jako osoba odpowiedzialna za farbowanie cały czas sprawdzał kolory i wybarwienie. Powyższe czynności ubezpieczony wykonywał przez 8 godzin dziennie na sali bezpośrednio przy maszynach. Natomiast z dniem 1 listopada 1997 roku skarżącemu zostały powierzone obowiązki kierownika zmiany i wówczas zajmował się nadzorem nad wszystkimi działami i zmianami tj. apreturą, farbiarnią, drukarnią, kuchnią farb, pralnic, brakarni. Ów nadzór wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy.

Pracę mistrza farbiarni, kierownika zmiany - prace przy kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko – techniczny na oddziałach i wydziałach Dział XIV poz.24 wykazu A powołanego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku zaliczyć należy do prac w warunkach szczególnych.

Pomocnicze znaczenie w tym zakresie ma wykaz zawarty w załączniku nr 4 do zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

Prace te zostały wymienione w Wykazie A Dziale XIV, poz. 24, pkt 1 – stanowiska pracy, na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowiskach wymienionych w wykazie.

Analiza treści wykazu A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) wskazuje, że wymieniona w poz. 24 Działu XIV – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie jest pracą w szczególnych warunkach.

W wyroku z dnia 6 grudnia 2007 roku Sąd Najwyższy (III UK 66/07; LEX nr 483283) wskazał, iż czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w wydziałach i oddziałach, w których

zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z 1983 r., w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu. Natomiast, jeśli pracownik zatrudniony na stanowisku związanym z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym wykonuje - poza bezpośrednim nadzorem procesu produkcji - inne czynności, w tym szeroko rozumiane czynności administracyjno-zarządzające, polegające na wykonywaniu pracy umysłowej i biurowej, istotne znaczenie z punktu widzenia uprawnień do emerytury na podstawie art. 32 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ma ustalenie, jaką część obowiązującego czasu pracy zajmowały te czynności.

W uzasadnieniu wskazanego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, iż we wskazanej pozycji 24 nie wymienia się stanowiska pracy, lecz odwołuje się do czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych. Jednocześnie podniósł, że definicję ustawową "pracy w szczególnych warunkach" zawiera art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stwierdzając, iż za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki i pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawodawca tworząc instytucję przewidzianą w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, opierał się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Zdaniem Sądu Najwyższego, przy takim założeniu, czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., objęte poz. 24 działu XIV wykazu A, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W wyroku z dnia 11 marca 2009 r. (II UK 243/08, LEX nr 550990) Sąd Najwyższy wskazał, iż czynności obejmujące sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania odrębnie. W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i praca polegająca na dozorze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem.

Zapoznając się szczegółowo z uzasadnieniami wskazanych wyroków, należy dojść od przekonania, iż nie pozostają one ze sobą w sprzeczności, gdyż zostały wydane w oparciu o zupełnie odmienne stany faktyczne.

Również w wyroku z dnia 24 września 2009 roku (II UK 31/09, LEX nr 559949) Sąd Najwyższy stwierdził, iż jeśli czynności ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji.

Określonymi w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorem i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji.

Nie ma bowiem żadnych podstaw do wyłączenia czynności administracyjno-biurowych takiego rodzaju z czynności polegających na sprawowaniu dozoru i traktowania ich odrębnie (por. także powołane wyżej wyroki z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09 oraz wyroki z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 105 i z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, niepublikowany).

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

Zdaniem Sądu Okręgowego poczynione w sprawie ustalenia faktyczne dały podstawy do tego, aby sporny okres pracy w Zakładach (...) od dnia

4 marca 1992 roku do dnia 19 grudnia 2003 roku zaliczyć wnioskodawcy do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Wskazać nadto należy, że już samo zaliczenie wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych okresu od dnia 4 marca 1992 roku do dnia 31 grudnia 1993 roku do stanowiska pomocnika barwiarza w oddziale produkcyjnym, pozwala na uznanie, że odwołujący wykazał okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze, co najmniej 15 lat, przy uwzględnieniu okresu uznanego przez ZUS.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

z/odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. ZUS, wypożyczając akta ZUS